

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 3/2021-53

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duřu a zo sudcov Miroslava Duriřa a Ladislava Duditřa (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou ADVOKÁTI Müller § Dikoř, s. r. o., Závodská cesta 24, Źilina, IČO 36 864 455, v mene ktorej koná advokát Mgr. Martin Dikoř, proti uzneseniu Okresného súdu Źilina č. k. 41 C 16/2018 z 20. februára 2020 za účasti zúčastnenej osoby [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Andreou Vladárovou, advokátkou, Veľká okružná 17, Źilina, takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Źilina č. k. 41 C 16/2018 z 20. februára 2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v časti namietaného porušenia zásady kontradiktórnosti.
2. Uznesenie Okresného súdu Źilina č. k. 41 C 16/2018 z 20. februára 2020 **zruřuje a v e c v r a c i a** Okresnému súdu Źilina na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Źilina **je p o v i n n ý** sťažovateľovi nahradiť trovy konania v sume **450,28 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. marca 2020 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) č. k. 41 C 16/2018 z 20. februára 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Zároveň sťažovateľ navrhoval, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľ sa tiež domáhal, aby mu ústavný súd priznal náhradu trov konania v sume 450,28 eur a aby odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia do právoplatného rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 3/2021-24 z 19. januára 2021 (ďalej len „uznesenie ústavného súdu“) bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia zásady kontradiktórnosti (bod 5) a namietaného nesprávneho právneho posúdenia týkajúceho sa určenia základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby (bod 6). Vo zvyšnej časti bola ústavná sťažnosť sťažovateľa odmietnutá (bod 7). Zároveň ústavný súd nevyhovел návrhu sťažovateľa na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia do rozhodnutia ústavného súdu.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

Uznesením okresného súdu č. k. 41 C 16/2018 z 11. apríla 2018 v spojení s opravným uznesením okresného súdu č. k. 41 C 16/2018 z 8. júna 2018 bol zamietnutý návrh zúčastnenej osoby ako žalobkyne na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia, ktorým sa domáhala, aby súd zriadil záložné právo v jej prospech k nehnuteľnostiam (rodinný dom, garáž, orná pôda, ktoré sú vo vlastníctve sťažovateľa) na účely zabezpečenia peňažnej pohľadávky z titulu vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov vo výške 55 328,65 eur a z titulu zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva vo výške 21 619,29 eur. O trovách konania okresný súd rozhodol tak, že sťažovateľovi ako žalovanému v tomto konaní nepriznal náhradu trov konania. Proti tomuto uzneseniu okresného súdu podala zúčastnená osoba odvolanie. Uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 Co 228/2018 zo 16. októbra 2018 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) bolo zmenené uznesenie okresného súdu tak, že bolo nariadené zabezpečovacie opatrenie podľa návrhu zúčastnenej osoby. Krajský súd zároveň rozhodol, že zúčastnená osoba má proti žalovanému sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

4. Uznesením okresného súdu č. k. 41 C 16/2018 z 30. novembra 2018, ktoré bolo vydané vyšším súdnym úradníkom, bol sťažovateľ zaviazaný zaplatiť zúčastnenej osobe náhradu trov konania pozostávajúcich zo zaplateného súdneho poplatku za žalobu a odvolanie vo výške 66 eur a z trov právneho zastúpenia vo výške 288,21 eur. Proti uzneseniu okresného súdu z 30. novembra 2018 podala zúčastnená osoba sťažnosť. Napadnutým uznesením, ktoré bolo vydané zákonnou sudkyňou, bolo vyhovené sťažnosti a uznesenie okresného súdu z 30. novembra 2018 bolo zmenené tak, že sťažovateľ bol zaviazaný zaplatiť zúčastnenej osobe náhradu trov konania pozostávajúcich zo zaplateného súdneho poplatku za žalobu a odvolanie vo výške 66 eur a z trov právneho zastúpenia vo výške 1 765,38 eur. Na rozdiel od vyššieho súdneho úradníka, ktorý pri rozhodovaní o trovách právneho zastúpenia aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), vyslovila právny záver, že v danej veci išlo o návrh na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia (záložného práva) na

zabezpečenie oceníteľnej peňažnej pohľadávky v celkovej sume 76 947,94 eur, a preto sa základná sadzba tarifnej odmeny stanoví podľa § 9 ods. 1 v spojení s § 10 ods. 1 vyhlášky.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ namietal, že pred vydaním napadnutého uznesenia mu nebola doručená sťažnosť zúčastnenej osoby na vyjadrenie, čím bola v jeho prípade porušená zásada kontradiktórnosti. V tejto súvislosti sťažovateľ upriamil pozornosť na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 220/2018 z 11. septembra 2018. V tomto náleze ústavný súd okrem iného konštatoval, že nezistil relevantný a zásadný dôvod na to, aby sa v civilnom konaní, ktoré je v zásade kontradiktórne, uplatnila výnimka z tohto princípu v konaní o sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka, v ktorom sa rozhoduje o subjektívnych právach a povinnostiach.

6. Sťažovateľ ďalej tvrdil, že zo strany zákonnej sudkyne došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu týkajúcemu sa určenia základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby, preto považuje napadnuté uznesenie za arbitrárne a zjavne neodôvodnené. Podľa jeho názoru *„predmetom konania o nariadenie zabezpečovacieho opatrenia, nie je samotný nárok žalobkyne na zaplatenie Pohľadávky, ale len jeho zabezpečenie zriadením záložného práva k nehnuteľnostiam vo vlastníctve žalovaného, ktoré až v prípade jeho výkonu napĺňa uhradzovaciu funkciu. V danom prípade tak nie je možné hodnotu veci ani práva vyjadriť v peniazoch. Hodnota veci pri predmete konania, ktorým je nariadenie, resp. zrušenie zabezpečovacieho opatrenia, nie je nominálna hodnota pohľadávky, ktorá má byť zriadením záložného práva súdom zabezpečená. Neoceniteľnosť predmetu konania peniazmi možno pritom odvodiť i z pevnej sumy súdneho poplatku vyplývajúcej zo zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov... pre konanie o návrhu na nariadenie alebo zrušenie neodkladného opatrenia, ktorý súd vo vedenom konaní vyruboval vo výške 33,- EUR za príslušné podanie - žalobu a odvolanie.“*

7. Sťažovateľ tiež uviedol, že v čase nariadenia zabezpečovacieho opatrenia pohľadávka zúčastnenej osoby, ktorej zabezpečenia sa domáhala súdnou cestou, neexistovala. Zánik pohľadávky konštatoval Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „exekučný súd“) v uznesení č. k. 55 Ek 1084/2018 z 11. októbra 2019, ktorým bola zastavená exekúcia podľa § 61k ods. 1 písm. a) Exekučného poriadku na návrh sťažovateľa ako povinného v tomto konaní (exekučným titulom bol vykonateľný rozsudok okresného súdu č. k. 6 C 228/2011 z 30. júna 2016 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 10 Co 74/2017 z 30. novembra 2017). O sťažnosti oprávnenej proti uzneseniu exekučného súdu z 11. októbra 2019 rozhodol sudca exekučného súdu uznesením č. k. 55 Ek 1084/2018 zo 17. februára 2020 tak, že ju zamietol z dôvodu splnenia dlhu sťažovateľom prostredníctvom tretích osôb 8. júna 2018, t. j. pred podaním návrhu na vykonanie exekúcie (12. júla 2018). V tejto súvislosti sťažovateľ konštatoval, že pred nariadením zabezpečovacieho opatrenia krajským súdom bola z jeho strany uhradená pohľadávka zúčastnenej osobe v celkovej sume 76 947,94 eur, ale táto skutočnosť nebola oznámená krajskému súdu a ani svoje odvolanie zúčastnená osoba nevzala späť. Podľa názoru sťažovateľa *„je nutné konštatovať neúčelné a šikanózne uplatňovanie práva zo strany žalobkyne, ktoré nepožíva právnu ochranu. Náhrada trov konania, ktoré žalobkyňa vynaložila na uplatňovanie svojho domnelého práva, ktorému Krajský súd v Žiline poskytol právnu ochranu zasahujúc do ústavou garantovaných práv žalovaného (najmä do*

majetkovej sféry sťažovateľa, pozn.), *nemôže ísť na ťarchu žalovaného, ktorý mal byť v konaní o nariadenie zabezpečovacieho opatrenia, v prípade nešíkanózneho výkonu práva žalobkyňou, úspešný.*“.

8. Na záver sťažovateľ k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu uviedol, že na základe sťažnosti zúčastnenej osoby, ktorá nebola doručená sťažovateľovi, došlo zo strany zákonnej sudkyne k zásadnej zmene rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka. Táto skutočnosť má negatívny dopad na majetkovú sféru sťažovateľa, keďže by zaplatením trov právneho zastúpenia došlo k nedôvodnému zmenšeniu jeho majetku.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a právneho zástupcu sťažovateľa

III.A. Vyjadrenie okresného súdu:

9. Na základe výzvy ústavného súdu z 25. januára 2021 sa k ústavnej sťažnosti vyjadril predseda okresného súdu, ktorý v stanovisku č. k. 1SprS/24/2021 zo 17. februára 2021 okrem iného uviedol, že zákonná sudkyňa svoje rozhodnutie riadne odôvodnila, nejde o arbitrárne rozhodnutie alebo rozhodnutie v rozpore s ustálenou súdnou praxou, alebo prekvapivé rozhodnutie. Zákonná sudkyňa pri stanovení výšky úkonu trov konania vychádzala z judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Predseda okresného súdu tiež poukázal na skutočnosť, že neexistuje jednoznačné rozhodnutie súdu vyššej inštancie k stanoveniu výšky hodnoty úkonu. Preskúmaním niektorých rozhodnutí k hodnote úkonu pri rozhodovaní o vydaní predbežného opatrenia predseda okresného súdu zistil, že aj najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 2 Obdo 63/2013 (z 25. februára 2014, pozn.) stanovil hodnotu úkonu podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Rozhodovanie o výške hodnoty úkonu nie je ustálené, a preto je na rozhodnutí zákonného sudcu (vyššieho súdneho úradníka), aby primerane aplikoval vyhlášku a rozhodnutie náležite odôvodnil. V súvislosti s namietaným nedoručením sťažnosti predseda okresného súdu zastával názor, že okresný súd postupoval v súlade so zákonom tak, že o sťažnosti proti rozhodnutiu vydanému vyšším súdnym úradníkom rozhodla zákonná sudkyňa. Zákonná sudkyňa pritom akceptovala osobitosti tohto konania, ktoré neukladá doručenie sťažnosti na vyjadrenie protistrane. Takýto postup by bol aj neefektívny, keďže už nie je súčasťou kontradiktórneho konania. Predseda súdu ďalej poznamenal, že nie je oprávnený preskúmať správnosť rozhodnutí okresného súdu. Keďže bolo právoplatne rozhodnuté o nariadení neodkladného opatrenia a náhrade trov konania, musí ako orgán správy súdu tieto rozhodnutia rešpektovať. Vzhľadom na právoplatné rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu, vymedzené právomoci ústavného súdu znemožňujúce preskúmať správnosť rozhodnutia všeobecných súdov predseda okresného súdu považoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa za nedôvodnú.

10. Prílohu vyjadrenia predsedu okresného súdu tvorilo vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá uviedla, že záložné právo je právom a spôsobilou majetkovou hodnotou. Jeho hodnotou (cenou) je minimálne výška istiny pohľadávky (pohľadávok), ktorej splnenie sa záložným právom zabezpečuje. V tejto veci bolo zabezpečené splnenie pohľadávok zúčastnenej osoby vo výške 76 947,94 eur a z tejto sumy bola určená tarifná hodnota jedného úkonu v tomto konaní. Išlo o zabezpečenie oceníteľnej peňažnej pohľadávky (§ 9 ods. 1 v spojení s § 10 ods. 1 vyhlášky).

Zákonná sudkyňa poukázala aj na rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých rozhodoval o náhrade trov konania podľa skutočnej hodnoty veci (2 Cdo 202/2007, 2 M Cdo 15/2007, 2 Cdo 259/2008, 2 Cdo 271/2007, 5 Cdo 55/2009, 2 Cdo 46/2008, 5 Cdo 188/2008, 5 Cdo 194/2008, 3 Cdo 100/2009). Ďalej uviedla, že Civilný sporový poriadok výslovne neustanovuje podrobnejší postup okresného súdu po podaní sťažnosti proti uzneseniu o výške náhrady trov konania. Zo žiadneho jeho ustanovenia nevyplýva povinnosť okresného súdu doručovať sťažnosť podanú proti rozhodnutiu vydanému vyšším súdnym úradníkom na vyjadrenie protistrane. Pri sťažnosti nejde o procesný zásah do merita sporu. Sťažnosť je rýchly a efektívny prostriedok nápravy. Keďže zákonná sudkyňa po doručení sťažnosti zúčastnenej osoby dospela k záveru, že táto je dôvodná, uznesenie vyššieho súdneho úradníka zmenila podľa § 250 ods. 2 Civilného sporového poriadku. K rozhodnutiu bolo postačujúce preskúmať obsah spisu a posúdiť účelnosť vynaložených trov.

III.B. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

11. Zúčastnená osoba na výzvu ústavného súdu vo vyjadrení uviedla, že súhlasí so sťažovateľom, že predmetom konania o nariadenie zabezpečovacieho opatrenia je zabezpečenie pohľadávky zriadením záložného práva k nehnuteľnostiam vo vlastníctve žalovaného. To však neznamená, že v čase rozhodovania o zabezpečení pohľadávky zriadením záložného práva nebolo možné hodnotu tohto zabezpečenia oceniť. Záložné právo sa viaže vždy k oceníteľnej pohľadávke, môže byť realizované len do výšky hodnoty pohľadávky, a preto je jeho hodnota aj oceníteľná peniazmi (v tomto konaní išlo o sumu 76 947,94 eur). Zúčastnená osoba zastáva názor, že na základe jej sťažnosti zákonná sudkyňa správne zmenila uznesenie vyššieho súdneho úradníka. Zákonná sudkyňa zároveň prihliadla na osobitosti tohto konania, v ktorom sa domáhala nariadenia zabezpečovacieho opatrenia, ktoré je oceníteľné peniazmi (zabezpečuje konkrétnu výšku pohľadávky). V tejto veci sa neriešila žiadna predbežná otázka, ktorá by mohla ovplyvniť uspokojenie zúčastnenej osoby pri samotnom uplatnení pohľadávky, keďže táto už mala pohľadávku priznanú. Rozhodnutie ústavného súdu č. k. II. ÚS 492/2013 z 3. októbra 2013 nie je aplikovateľným, keďže v tejto veci išlo o určenie neplatnosti zmluvy, ktorá nebola peňažným plnením ani vecou, ani právom, ktoré bolo možné vyjadriť v peniazoch. Zúčastnená osoba tiež konštatovala, že dôsledky nedoručenia jej sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu vydanému vyšším súdnym úradníkom ponecháva na úvahe ústavného súdu a jeho rozhodnutí, pretože k danej problematike sa viažu viaceré právne názory.

III.C. Replika sťažovateľa:

12. Sťažovateľ v replike uviedol, že ani skutočnosti uvádzané okresným súdom, ani skutočnosti uvádzané zúčastnenou osobou nevyvracajú jeho argumentáciu, že napadnutým uznesením došlo k zásahu do jeho ústavou garantovaných práv a slobôd. Je nepochybné, že okresný súd sa pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania nevysporiadal so skutočným obsahom predmetu konania (aké účinky bude mať pre strany sporu meritórne rozhodnutie súdu v konaní o nariadenie zabezpečovacieho opatrenia). Zároveň porušil zásadu kontradiktórnosti konania nedoručením sťažnosti zúčastnenej osoby proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania a vôbec sa nezaoberal účelnosťou vynaložených trov konania.

13. Sťažovateľ sa nestotožňuje so záverom okresného súdu, že predmet konania o nariadenie zabezpečovacieho konania, keď sa záložným právom zabezpečuje splnenie pohľadávok, je oceníteľný peniazmi, keďže ide o zabezpečenie oceníteľnej peňažnej pohľadávky. Zriadením záložného práva k nehnuteľnostiam dochádza k ich zaťaženiu, ale až výkonom záložného práva

(výnosom zo speňaženia predmetu zálohu) je uspokojená zabezpečená pohľadávka. Všeobecná cena predmetu zálohu (predpokladaný maximálny možný výnos zo speňaženia zálohu, resp. miera zabezpečenia pohľadávky, ak nedôjde k jej dobrovoľnému splneniu) nie je predmetom zisťovania v konaní o nariadenie zabezpečovacieho opatrenia.

14. Podľa názoru sťažovateľa je „*v prípade posudzovania oceníteľnosti predmetu konania potrebné prihliadať tak na zabezpečovaciu, ako aj uhradzovaciu funkciu záložného práva, kedy je nutné ustáliť, že výška zabezpečovanej pohľadávky nemôže byť smerodajná pri určovaní hodnoty sporu. V konaní o nariadení zabezpečovacieho opatrenia tak nie je jeho predmet peniazmi oceníteľný, zisťovanie jeho hodnoty pre účely rozhodnutia o výške náhrady trov konania by totiž nevyhnutne presiahlo i samotný rozsah dokazovania v konaní o merite veci. Výnos zo speňaženia zálohu dotknutého zabezpečovacím opatrením však nie je možné ani predvídať. Neoceníteľnosť predmetu konania potvrdzuje i spôsob určenia výšky súdneho poplatku za podaný návrh na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia, k čomu Okresný súd Žilina, ani zúčastnená osoba, nezaujali žiadne stanovisko.*“. Sťažovateľ uviedol k rozhodnutiam najvyššieho súdu, ktoré zákonná sudkyňa uviedla vo svojom vyjadrení, že tieto sa týkali rozhodovania o určení vlastníckych práv žalobcov. Pri rozhodovaní o výške náhrady trov predmetného dovolacieho konania síce najvyšší súd aplikoval § 10 ods. 1 vyhlášky, ale bez bližšieho zdôvodnenia. Nemožno preto odôvodnenie oceníteľnosti predmetu konania zo strany okresného súdu oceníteľnosťou zabezpečovanej pohľadávky s poukazom na predmet sporu a nesúvisiace súdne rozhodnutia považovať za dostatočné a presvedčivé.

15. Sťažovateľ ďalej poznamenal, že rozhodnutie o sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka o výške trov konania je konečné, nenapadnuteľné riadnymi ani mimoriadnymi opravnými prostriedkami. Takéto rozhodnutie vždy zasahuje do majetkovej sféry toho, kto je zaviazaný na náhradu trov konania v konkrétnej výške. Podľa sťažovateľa „*ak osobitne Civilný sporový poriadok neukladá povinnosť doručiť takúto sťažnosť protistrane, je zrejmé, že jej nedoručením dochádza k porušeniu zásady rovnosti, ktorá má byť rešpektovaná v kontradiktórnom procese, ktorý zaisťuje, aby mali strany sporu prístup k akýmkoľvek dôkazom a argumentom, ktoré boli predložené súdu a ktoré by mohli mať vplyv na prejednanie veci a súdne rozhodnutie. Okresný súd Žilina tak pri aplikácii ustanovení Civilného sporového poriadku vôbec nebral zreteľ na jeho základné princípy vymedzené v čl. 4 a 6, pričom z nich mal pri svojom postupe vychádzať ako z výkladových pravidiel, a teda pred konečným rozhodnutím o výške náhrady trov konania umožniť Sťažovateľovi oboznámiť sa so sťažnosťou protistrany a vyjadriť sa k nej.*“.

16. Sťažovateľ na záver uviedol, že pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania je okresný súd povinný posudzovať účelnosť vynaložených trov, ktorých náhrada bola úspešnej strane sporu priznaná. Okresný súd teda pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania nemusí priznať náhradu trov právneho zastúpenia za taký úkon právnej služby, ktorý nebol vykonaný v súvislosti s účelným uplatňovaním alebo bránením práva. Podľa názoru sťažovateľa nie je spravodlivé, aby platil trovy konania v situácii, keď zúčastnená osoba neuviedla pravdivé skutočnosti. Dňa 8. júna 2018 (pred vydaním uznesenia krajského súdu zo 16. októbra 2018 a pred začatím exekučného konania proti sťažovateľovi) zúčastnená osoba prijala na svoj účet finančné prostriedky v celkovej sume 76 947,94 eur. Predmetné finančné prostriedky boli zúčastnenej osobe poukázané na účet na základe dohody so sťažovateľom, pričom 21. júna 2018 bola táto skutočnosť oznámená aj právnej zástupkyňi zúčastnenej osoby. Sťažovateľ konštatoval, že „*až do dňa 18.08.2020 zúčastnená osoba činila kroky smerujúce k zaťaženiu majetku Sťažovateľa tváriac sa, že si voči nej nesplnil svoj*

záväzok, naďalej disponujúc podľa jej presvedčenia finančnými prostriedkami, ktoré jej neprináležia. Takéto konanie zúčastnenej osoby nemožno považovať za právom aprobované... Neoznámenie relevantných skutočností odvolaciemu súdu po zamietnutí návrhu zúčastnenej osoby na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia bolo len účelovým konaním zúčastnenej osoby, keď odvolací súd by v prípade vedomosti o predmetných skutočnostiach nemohol pristúpiť k zmene rozhodnutia Okresného súdu Žilina, ktorým bol návrh zúčastnenej osoby na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia zamietnutý.“.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

17. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu okresného súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

IV.A. K namietanému porušeniu zásady kontradiktórnosti:

18. Princíp rovnosti účastníkov konania (resp. strán v spore) tvorí základný definičný prvok práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a aj nevyhnutnú súčasť každého právneho štátu, ktorý sa k tomuto princípu hlási prostredníctvom čl. 1 ods. 1 ústavy. Rovnosť účastníkov konania súd zabezpečuje vytvorením rovnakých procesných možností na uplatnenie ich práv a plnenie ich povinností. Podstata tejto ústavnej zásady spočíva v tom, že všetci účastníci civilného konania majú rovnaké procesné práva a povinnosti, ktoré sa uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán. Nerozhoduje procesné postavenie alebo procesná pozícia účastníka, nie je podstatné ani to, ktorý z účastníkov sa stane žalobcom a ktorý z účastníkov je žalovaný (PL. ÚS 43/95, II. ÚS 35/02, II. ÚS 121/02, II. ÚS 135/05, IV. ÚS 126/09). Citované ustanovenie ústavy teda zaručuje len procedurálnu rovnosť v určitom konaní, nie „rovnosť“ v zmysle rovnakého či dokonca želaného výsledku pre každého účastníka takéhoto konania.

19. Rovnosť strán v civilnom konaní je v rozhodnutiach Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyjadriteľná princípom rovnosti zbraní, ktorý tvorí prvok spravodlivého súdneho konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Právo na spravodlivé súdne konanie preto v kontexte princípu rovnosti zbraní zabezpečuje, aby každá strana sporu mala možnosť hájiť si svoju vec pred súdom za podmienok, ktoré ju podstatne neznevýhodňujú v pomere k druhej strane (napr. De Haes a Gijssels proti Belgicku, rozsudok z 24. 2. 1997, sťažnosť č. 19983/92, § 53 alebo Ankerl proti Švajčiarsku, rozsudok z 23. 10. 1996, sťažnosť č. 17748/91, § 38).

20. Princíp rovnosti zbraní vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej situácie, než v ktorej je protistrana. S princípom rovnosti zbraní je nerozlučne spätá kontradiktórnosť ako univerzálny právny princíp platný v celom právnom poriadku, teda aj v občianskom súdnom konaní, a súd každého druhu a stupňa ho musí plne rešpektovať. Dôvodom je fakt, že jednou z jeho hlavných funkcií je oboznámiť účastníka konania so všetkými dokumentmi a dôkazmi, ktoré môžu ovplyvniť rozhodnutie, a poskytnúť mu možnosti sa k nim vyjadriť. Ide predovšetkým o dôkazy,

stanoviská a vyjadrenia protistrany v konaní alebo dôkaz, resp. stanovisko nezúčastneného subjektu (znalec, svedok a pod.) či zabezpečeného samotným konajúcim orgánom z vlastnej iniciatívy. Tým sa účastníkovi konania garantuje právo byť vypočutý (*audiatur et altera pars*) či právo na obhajobu. Ani podľa ústavného súdu však zásada kontradiktórnosti nemá absolútny charakter, pretože existujú aj výnimky z uvedeného pravidla, kde okolnosti prípadu alebo procesnej situácie vylučujú uplatňovanie tejto zásady (napr. rozhodnutie sp. zn. III. ÚS 481/2012).

21. Vychádzajúc z predmetu rozhodovania v napadnutom konaní (výška náhrady trov konania, pozn.), ústavný súd konštatuje, že ESLP už v minulosti riešil obdobné prípady, kde bolo namietané porušenie zásady kontradiktórnosti z dôvodu, že odvolací súd neposlal odvolanie (v našom právnom poriadku sťažnosť, pozn.) proti výroku o trovách konania protistrane (Beer proti Rakúsku, rozsudok, 6. 2. 2001, č. 30428/96, body 18 – 21, Baumann proti Rakúsku rozsudok, 7. 1. 2005, č. 76809/01, bod 48), pričom dospel k záveru o porušení tejto zásady a zároveň aj k porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru.

22. V tejto súvislosti je potrebné dodať, že aj Súdny dvor Európskej únie zdôraznil, že na splnenie požiadaviek spojených s právom na spravodlivé súdne konanie je totiž potrebné, aby sa účastníci konania oboznámili a mali možnosť kontradiktórne sa vyjadriť ku skutkovým, ako aj k právnym okolnostiam, ktoré sú rozhodujúce pre výsledok konania (pozri rozsudok Komisia/Írsko a i. z 2. 12. 2009, C89/08 P, Zb. s. I11245, už citovaný bod 55, ako aj bod 56).

23. Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že zákonná sudkyňa rozhodla o sťažnosti smerujúcej proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom bez toho, aby táto sťažnosť bola doručená sťažovateľovi, resp. jeho právnomu zástupcovi. Uvedená skutočnosť ani nebola sporná, keďže zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení uviedla, že zo žiadneho ustanovenia Civilného sporového poriadku nevyplýva povinnosť okresného súdu doručovať sťažnosť podanú proti rozhodnutiu vydanému vyšším súdnym úradníkom na vyjadrenie protistrane.

24. Aj na podklade rekapitulovanej judikatúry ESLP ústavný súd konštatuje, že princíp kontradiktórnosti nachádza uplatnenie aj v konaní o sťažnosti podľa § 239 a nasledujúcich Civilného sporového poriadku, pričom pristúpil k vysloveniu porušenia práv, ku ktorému došlo tým spôsobom, že všeobecný súd takúto sťažnosť nedoručil na vyjadrenie protistrane.

25. V kontexte záveru uvedeného v predchádzajúcom bode už v náleze sp. zn. III. ÚS 220/2018 ústavný súd konštatoval, že «po preskúmaní námietok sťažovateľky dospel k záveru, že námietka porušenia princípu kontradiktórnosti a s ňou spätého princípu rovnosti zbraní je opodstatnená, preto v okolnostiach posudzovanej veci dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k neprípustnému zásahu do základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o tejto sťažnosti vychádzal z už citovanej judikatúry ESLP a Súdneho dvora Európskej únie, ako aj z vlastnej rozhodovacej činnosti. Za rozhodujúce skutočnosti považoval pritom to, že proti napadnutému uzneseniu krajského súdu ako súdu prvej inštancie nie je prípustný ani riadny, ani mimoriadny opravný prostriedok, teda tento zásah do princípu kontradiktórnosti, ako aj rovnosti zbraní nebolo možné zhojiť v nasledujúcom odvolacom, príp. v dovolacom konaní, ďalej to, že v dôsledku sťažnosti bolo pôvodné uznesenie krajského súdu vydané vyšším súdnym úradníkom zmenené v neprospech sťažovateľky a bolo ním rozhodnuté o subjektívnych právach, resp. povinnostiach sťažovateľky, a tiež preto, lebo ústavný súd nezistil

relevantný a zásadný dôvod na to, aby v civilnom konaní, ktoré je v zásade kontradiktórne, sa uplatnila výnimka z tohto princípu v konaní, v ktorom sa rozhoduje o subjektívnych právach a povinnostiach.

Ústavný súd nemohol akceptovať obranu krajského súdu spočívajúcu v argumentácii, že ide o nový procesný inštitút, ako aj pre hospodárnosť konania, pretože, vychádzajúc z povahy konania o sťažnosti, nevidel zásadný rozdiel medzi ním a konaním o opravnom prostriedku v rámci Civilného sporového poriadku... kde sa princíp kontradiktórnosti uplatňuje v určitom vymedzenom rozsahu. Skutočnosť, že tento prostriedok nápravy je pomenovaný ako sťažnosť, berúc do úvahy znenie čl. 9 Civilného sporového poriadku, ktorý ustanovuje, že strany majú právo oboznámiť sa okrem iného s návrhmi protistrany a vyjadriť k nim svoje stanovisko v rozsahu, ktorý určí zákon, v spojení so skutočnosťou, že Civilný sporový poriadok žiadny rozsah vyjadrenia protistrany v danom prípade nestanovuje, ešte podľa názoru ústavného súdu neznamená to, že z ústavnoprávneho hľadiska nemusí byť zabezpečená rovnosť zbraní a kontradiktórnosť v minimálnom rozsahu (v súlade s princípom hospodárnosti konania, pozn.), keďže sa v okolnostiach posudzovanej veci rozhodovalo o rozsahu povinnosti náhrady trov konania (obdobne Števček, Ficová, Baricová, Mesiarkinová, Bajánková, Tomašovič a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 878, 879.).

Výklad relevantných právnych noriem nemôže byť taký formalistický, aby sa ním v konečnom dôsledku nielen zmaril účel súdnej ochrany, ale aj zabránilo v prístupe k súdnej ochrane z dôvodov, ktoré nemožno v právnom štáte v žiadnom prípade pričítať strane konania, ktorá sa tejto ochrany domáha.».

26. Ústavný súd uznáva, že § 239 a nasledujúce Civilného sporového poriadku o sťažnosti explicitne nezakotvujú povinnosť súdu doručiť sťažnosť ani povinnosť umožniť protistrane vyjadriť sa k nej. Absencia výslovnej právnej úpravy však automaticky neznamená, že v sťažnostnom konaní sa princíp kontradiktórnosti neuplatňuje. Ten je z hľadiska „rozsahu, ktorý určí zákon“ (čl. 9 Civilného sporového poriadku) vymedzený princípom rovného postavenia strán v konaní, teda prostredníctvom čl. 6 Civilného sporového poriadku, keď sa toto rámcové ustanovenie v prípade absencie osobitnej úpravy dotknutého postupu použije primerane na okolnosti prípadu. Ponechanie priestoru na vyjadrenie sa k sťažnosti proti rozhodnutiu vydanému vyšším súdnym úradníkom je dôvodné najmä vtedy, ak argumentácia uvedená v sťažnosti indikuje možnosť, že zákonný sudca okresného súdu rozhodne v neprospech protistrany (IV. ÚS 16/2021, IV. ÚS 271/2021).

27. Na uvedených záveroch ústavný súd zotráva a v predmetnej veci nevidí dôvod odkloniť sa od nich. Ústavný súd sa preto stotožňuje s argumentáciou sťažovateľa, že nedoručením sťažnosti zúčastnenej osoby proti uzneseniu okresného súdu vydanému vyšším súdnym úradníkom okresný súd dospel vo veci výšky náhrady trov konania k inému, pre sťažovateľa podstatne nepriaznivejšiemu rozhodnutiu. Okresný súd mu preto odňal možnosť vyjadriť sa k danej sťažnosti a predostrieť okresnému súdu vo svoj prospech vlastnú argumentáciu, prípadne na preukázanie svojich tvrdení označiť alebo predložiť vlastné dôkazy, čím došlo k porušeniu princípu kontradiktórnosti konania ako súčasť práva na spravodlivý proces.

28. Z toho dôvodu v okolnostiach posudzovanej veci dospel ústavný súd k záveru, že postupom okresného súdu, ktorý bol zavŕšený napadnutým uznesením, došlo k zásahu do základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a do práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v miere dosahujúcej ústavnoprávnu intenzitu (bod 1 výroku tohto nálezu).

29. Sťažovateľ tiež namietal, že napadnutým uznesením došlo k zásahu do jeho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu. Ako už bolo uvedené, napadnutým uznesením bolo rozhodnuté o jeho povinnosti zaplatiť trovy konania zúčastnenej osobe, čo nepochybne malo dopad na jeho majetok. Keďže ústavný súd dospel k záveru o porušení procesných práv sťažovateľa v dôsledku porušenia zásady kontradiktórnosti, pričom napadnuté (zmeňujúce) uznesenie malo negatívny dopad na jeho majetok, podľa názoru ústavného súdu napadnutým uznesením boli porušené práva sťažovateľa aj podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu (bod 1 výroku tohto nálezu).

30. Keďže ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením došlo k porušeniu práv sťažovateľa, bolo potrebné zároveň v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodnúť o jeho zrušení a podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde v záujme efektívnej ochrany práv sťažovateľa aj vrátiť vec okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku tohto nálezu).

31. V ďalšom konaní je okresný súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze (§ 134 ods. 1 druhá veta zákona o ústavnom súde). To znamená, že o sťažnosti zúčastnenej osoby opakovane rozhodne sudca po tom, ako umožní sťažovateľovi vyjadriť sa k nej. V novom rozhodnutí sa náležite vysporiada aj s prípadnou argumentáciou sťažovateľa v jeho vyjadrení, rešpektujúc obsah a zmysel práv, ktorých porušenie bolo ústavným súdom zistené. Okresný súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde), ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

IV.B. K namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu určenia základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby:

32. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy (... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd), ktorého zmyslom je, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a meritórne (vecne) sa zaoberať podanou sťažnosťou iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným orgánom verejnej moci prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na ochranu jeho práv poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich (II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, I. ÚS 311/08).

33. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale rovnako je aj úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci výkonu im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

34. Z dôvodu zrušenia napadnutého uznesenia z procesných dôvodov okresný súd obsadený zákonným sudcom opätovne rozhodne o sťažnosti zúčastnenej osoby proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom, pričom posúdi nielen sťažnostné argumenty zúčastnenej osoby, ale aj prípadné argumenty sťažovateľa prezentované v jeho vyjadrení k sťažnosti.

35. Z uvedeného vyplýva, že iný súd (okresný súd) bude opätovne rozhodovať o ochrane práv sťažovateľa, čo v tejto procesnej situácii vylučuje právomoc ústavného súdu na posudzovanie zásahu do práv sťažovateľa namietaným nesprávnym právnym posúdením základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby. Ústavný súd preto nebude zaujímať k tejto otázke meritórny záver, čo ale nič nemení na jeho kasačnom rozhodnutí o napadnutom uznesení.

36. Napriek tomu ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že pri novom rozhodovaní o sťažnosti bude úlohou okresného súdu zohľadniť aktuálnu a ustálenú rozhodovaciu prax všeobecných súdov vo vzťahu k novej ocene samostatného konania o zabezpečovacom opatrení a vychádzať z nej. Ústavný súd pripomína, že zabezpečovacím opatrením sa zriaďuje na majetku dlžníka záložné právo v prospech veriteľa, ktorého výkon však prichádza do úvahy až po právoplatnom priznaní zabezpečovanej peňažnej pohľadávky v sporovom konaní. V prejednávanej veci už peňažné pohľadávky boli zúčastnenej osobe priznané v iných konaniach a predmetom aktuálne posudzovaného konania bolo výlučne zriadenie sudcovského záložného práva na majetku sťažovateľa.

IV.C. K námietkam sťažovateľa o účelnosti úkonov právnej služby:

37. Ústavný súd opätovne uvádza, že ústavná sťažnosť sťažovateľa v časti týkajúcej sa jeho námietok uvedených v bode 7 bola uznesením ústavného súdu odmietnutá podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nedostatok náležitostí ustanovených zákonom, resp. podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde ako podaná oneskorene. Sťažovateľ totiž nenamietal iba výšku trov konania priznanú zúčastnenej osobe napadnutým uznesením okresného súdu, ale tiež aj jej nárok na náhradu trov konania, o ktorom však bolo rozhodnuté uznesením krajského súdu zo 16. októbra 2018. Sťažovateľ však neoznačil krajský súd za porušovateľa označených práv a ani petit ústavnej sťažnosti nesmeruje proti uvedenému uzneseniu krajského súdu. Navyše uznesenie krajského súdu nadobudlo právoplatnosť 14. novembra 2018 a ústavná sťažnosť sťažovateľa bola doručená ústavnému súdu až 11. marca 2020, teda zjavne po zákonom ustanovenej lehote uvedenej v § 124 zákona o ústavnom súde.

38. K opakovaným námietkam sťažovateľa o nedôvodnosti a neúčelnosti okresným súdom priznanej konkrétnej výšky trov konania žalobkyni ústavný súd musí dodať, že podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľ nenamietal prípadnú neúčelnosť či nedôvodnosť priznaných trov konania zúčastnenej osobe, a preto zákonná sudkyňa v tomto smere ani nemohla preskúmať uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom. Celkom nad rámec vlastného prieskumu ústavný súd poznamenáva, že všetky úkony právnej služby priznané zúčastnenej osobe (prevzatie a príprava zastúpenia z 12. marca 2018, žaloba o nariadenie zabezpečovacieho opatrenia z 12. marca 2018 a odvolanie z 27. apríla 2018) boli vykonané skôr, ako jej bola uhradená pohľadávka (8. júna 2018).

V.

Trovy konania

39. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 zodpovedá sume 177 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola vo výške 1 062 eur). Sadzba za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý

priznaný úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 je v sume 10,62 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky).

40. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia pred ústavným súdom v celkovej sume 450,28 eur vrátane dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“ (ústavný súd považuje za preukázané, že právny zástupca sťažovateľa je platcom DPH)], konkrétne za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2020 zvýšené o 20 % DPH, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom [§ 13a ods. 1 písm. a) vyhlášky] a písomné podanie ústavnej sťažnosti [§ 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky], a dvakrát paušálnu náhradu hotových výdavkov v roku 2020 zvýšenú o 20 % DPH. Ústavný súd nepriznal právnenému zástupcovi sťažovateľa odmenu a režijný paušál za podanú repliku, v ktorej neuviedol nové skutočnosti, ktoré by mali vplyv na rozhodnutie ústavného súdu vo veci samej.

41. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

VI. Záver

42. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. októbra 2021

**Libor DUEA
predseda senátu**